

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Матеріали V науково-практичної конференції
з міжнародною участю
на вшанування пам'яті М. Г. Гуревича (1891–1937),
засновника та керівника першої в Україні
кафедри соціальної гігієни
при Харківському медичному інституті

м. Харків, 28 жовтня 2022 року

Харків – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет**

Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення

*Матеріали V науково-практичної конференції
з міжнародною участю на вшанування пам'яті М. Г. Гуревича (1891–1937),
засновника та керівника першої в Україні кафедри соціальної гігієни
при Харківському медичному інституті*

м. Харків, 28 жовтня 2022 року

**Харків
ХНМУ
2022**

УДК 614.2(477)
Г87

Затверджено Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 8 від 27.10.2022.

Редакційна колегія: М'ясоєдов В.В., Огнев В.А., Пересипкіна Т.В.,
Сокол К.М., Мельниченко О.А., Нестеренко В.Г.,
Подпрядова А.А.

Г87 Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення:
матеріали V науково-практичної конференції з міжнародною участю на
вшанування пам'яті М.Г. Гуревича (1891–1937), засновника та керівника
першої в Україні кафедри соціальної гігієни при Харківському медичному
інституті, Харків, 28 жовтня 2022 р. / ред. кол. В.В. М'ясоєдов,
В.А. Огнев, Т.В. Пересипкіна та ін. Харків, 2022. 224 с.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7327653>

УДК 614.2(477)

© Харківський національний
медичний університет, 2022
© В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнев,
Т. В. Пересипкіна та ін., 2022

Бабієнко В. В., Шанигін А. В. Особливості показників ліпідного обміну мешканців півдня України з дефіцитом та недостатністю вітаміну D	49
Штикер А. С., Погорєлова О. О. Захворюваність на туберкульоз в Україні у першому півріччі 2022 року.	51
Мищенко М. М., Мищенко О. М. Тренди смертності населення України через хвороби системи кровообігу та цереброваскулярні захворювання	52
М'якина О. В., Пересадін М. О. Продукти бджіл та активне довголіття	54
М'якина О. В., Вашук М. А., Пересадін М. О. Бджолиний мед як засіб збільшення потенціалу здоров'я при кардіореспіраторних дисфункціях у літніх людей	57
Тімченко Н. Ф., Гутор Т. Г. Екстрагенітальна патологія як чинник ризику у системі попередження та профілактики невиношування вагітності	59
Дудаш Г. В., Брич В. В. Можливості дослідження переконань підлітків, що сприяють здоровому способу життя, за допомогою опитувальників та шкал	63
Мокієнко А. В. Вода та здоров'я: сприйняття ризику та поведінки	65
Шепелла Г. Л., Брич В. В. Можливості дослідження та оцінки рівнів фізичної активності у дітей	68
Рижков Б. П., Усенко С. Г. Медико-соціальні проблеми людей похилого віку, теоретичні шляхи їх вирішення	70
Каднай О. С., Черненко І. І. Якість життя у пацієнтів після черепно-мозкової травми	72
Ліннік К. С., Єрмоєнко Г. В. Вплив стресової реакції на роботу шлунково-кишкового тракту та можливий розвиток патологій	73
Іванова І. Б., Ткачева Т. М., Гречанин Я. Р. Родинний випадок носійства сбалансованої транслокації між хромосомами 14 і 21	75
Суховірська Л. П., Пилипенко О. О. Дослідження поверхнево-активних речовин для прогнозування лікувальної здатності препаратів в Донецькому національному медичному університеті	77
Зайцев В. В. Особливості перевірок об'єктів питного водопостачання у сфері санепідблагополуччя населення у зв'язку із набуттям чинності закону України «Про систему громадського здоров'я»	78
Коваленко Н. І., Вовк О. О., Новікова І. В. Етіологічна значущість кокової мікробіоти при інфекційних захворюваннях дихальних шляхів	80
Pomohaibo K. G., Harmanpreet Singh Importance of physical activity in children and adolescents for the prevention of overweight and combined treatment of obesity	82
Hryhorian O., Angelo Gemignani, Sergio Frumento The main directions of medicine in the preservation of health of the ukrainian population	84

Література:

1. ЗУ «Про основи громадського здоров'я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-IX#Text>
2. ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
3. Про затвердження уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення. Наказ від 04. 08. 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1244-20#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 106 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. № 1121» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2021-%D0%BF#Text>
5. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною: ДСанПін 2. 2. 4-171-10. – К.: Офіційний вісник України. – 2010. – № 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>
6. Про затвердження Правил технічної експлуатації систем водопостачання та водовідведення населених пунктів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-95#Text>
7. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>
8. Державна служба з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsp.gov.ua/#>

ЕТИОЛОГІЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ КОКОВОЇ МІКРОБІОТИ ПРИ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

Коваленко Н. І.¹, Вовк О. О.¹, Новікова І. В.²

¹ Харківський національний медичний університет, м. Харків

² Коомунальне некомерційне підприємство Харківської обласної ради «Обласна клінічна лікарня», м. Харків

Вступ. Інфекційні захворювання верхніх і нижніх дихальних шляхів є одними з найпоширеніших хвороб у світі, в етіології яких певну роль відіграють як віруси, так і бактерії [1].

Верхні дихальні шляхи колонізовані спеціалізованими резидентними мікроорганізмами, які з одного боку, захищають від патогенів, а з іншого – є джерелом мікробіому нижніх дихальних шляхів, який складається з транзитних мікроорганізмів, і його склад залежить від мутуалістичних, коменсальних чи антагоністичних відносин між бактеріями, а також факторів хазіяна і навколишнього середовища [2–4].

Мета дослідження: вивчення якісного та кількісного складу мікробіоти при інфекційних захворюваннях верхніх і нижніх дихальних шляхів та визначення етіологічної ролі різних видів у структурі біоценозів.

Матеріали та методи дослідження. У роботі використали результати мікробіологічного дослідження клінічного матеріалу 85 хворих на фарингіти, 247 – на бронхіти і 336 – на пневмонії. У якості клінічного матеріалу були змиви із зіву, промивні води бронхів і мокротиння. Видову і родову ідентифікацію мікроорганізмів та визначення щільності мікробної популяції проводили згідно нормативних документів [4].

Результати та їх обговорення. Серед 117 штамів мікроорганізмів, ідентифікованих у хворих на фарингіти, переважна більшість були грампозитивні коки (60,7 %). Частка грибів роду *Candida* становила 25,6 %, а синьогнійна паличкаклебсієла і ентерококи виділялися лише в 5,1 % хворих. Найпоширенішими були представники стрептококів (34,2 % хворих), видове різноманіття яких було представлено групою *viridans* (18,8 %), а також видами *S. anginosus* у 8,5 % хворих і *S. pyogenes* у 6,8 % хворих та менш поширеними *S. mitis* (2,6 %) і *S. pneumoniae* (0,95 %). Стафілококи були виявлені у 26,5 % хворих, серед яких найчастіше виділявся *S. aureus* (15,4 %), а інші види були менш значущі (*S. anhemoliticus* – 5,1 %, *S. epidermidis* – 2,6 % випадків). На етіологічну роль виділеної кокової мікробіоти у розвитку запального процесу зіву вказують значення колонізаційної щільності, які становили 5,6–7 lg КУО/мл для стрептококів і 5,4 lg КУО/мл – для стафілококів.

При якісному і кількісному аналізі 363 штамів мікроорганізмів, виділених у хворих на гострі бронхіти, кокову флору виявили в 59,2 % хворих. Гриби роду *Candida* виділялися у 22,6 %, клібсієла – у 8,3 % і синьогнійна паличка – у 7,2 % хворих. Найпоширенішими серед коків були стрептококи групи *viridans* (37,5 %), які мали значущу щільність популяції 7,0 lg КУО/мл. Частка інших стрептококів була в межах 0,8–4,3 %, і їх колонізаційний рівень був дещо менший. Так, для *S. pyogenes* він становив 5,0 lg КУО/мл. Різні види стафілококів зустрічалися в межах 4,0–10,7 % зі щільністю популяції 4,0–4,5 lg КУО/мл.

При дослідженні мокротиння хворих на нешпитальні пневмонії було ідентифіковано 617 факультативно-анаеробних штамів мікроорганізмів, серед яких найпоширенішими були гриби роду *Candida* (37,4 %) і грампозитивні коки (28,8 %). Грамнегативні бактерії були представлені значною мірою *K. pneumoniae* (13,6 %) та *P. Aeruginosa* (6,2 %). Серед кокової мікробіоти найбільша частка належала стрептококам групи *viridans* (22,5 %), колонізаційний рівень яких був 5,2 lg КУО/г. Золотистий стафілокок виділявся у 6,3 % хворих із щільністю популяції 3,8 lg КУО/г. Хоча домінуюча роль у дослідженому біотопі належала представникам нормальної мікробіоти носоглотки, у поодиноких випадках виділялися транзиторні види бактерій, що належали до родів *Escherichia*, *Enterobacter*, *Proteus*, *Acinetobacter*, *Enterococcus* і які мали значущий колонізаційний рівень у межах 5,0–9,0 lg КУО/г.

У всіх досліджених біотопах мікроорганізми висівалися як у монокультурі, так і в асоціаціях, які були представлені двома чи трьома видами мікроорганізмів, а при пневмоніях – навіть чотирма та п'яти видами. При фарингітах монокультура виділялася у 64,8 % хворих, а до складу асоціацій у 76,7 % належали стрептококи і стафілококи. При захворюваннях нижніх дихальних шляхів найчастіше до складу асоціацій належали гриби роду *Candida* і грампозитивні коки, які реєструвалися у 62,7 % при бронхітах і у 80,7 % хворих при пневмоніях.

Таким чином, за показниками зустрічальності видів і рівнем колонізації, представники нормальної мікробіоти верхніх дихальних шляхів стрептоко-

ки і стафілококи набувають етіологічного значення при розвитку запалювального процесу і є джерелом інфікування нижніх дихальних шляхів. Між населяючими мікробіоценозу формуються складні відносини, і переважання окремих видів на тлі пригнічення інших може впливати на ускладнення інфекційного процесу.

Література:

1. Derbyshire E. J., Calder P. C. Respiratory Tract Infections and Antibiotic Resistance: A Protective Role for Vitamin D? *Front. Nutr.* 2021. 8:652469. doi: 10.3389/fnut. 2021. 652469
2. Wing Ho Man, Wouter A. A. de Steenhuijsen Piters, Debby Bogaert. The microbiota of the respiratory tract: gatekeeper to respiratory health. *Nat Rev Microbiol.* 2017 May. V. 15, № 5. P. 259-270. doi: 10.1038/nrmicro. 2017. 14.
3. Kumpitsch, C., Koskinen, K., Schöpf, V. et al. The microbiome of the upper respiratory tract in health and disease. *BMC Biol.* 2019. 17. P. 87. doi: 10.1186/s12915-019-0703-z.
4. Kurt D. Reed. Chapter 84 - Respiratory Tract Infections: A Clinical Approach *Molecular Medical Microbiology (Second Edition). Volume 3. Academic Press.* 2015. P. 1499-1506. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-397169-2.00084-6>
5. Приказ МЗ СССР № 535 от 22. 04. 1985 г. Об унификации микробиологических (бактериологических) методов исследования, применяемых в клинико-диагностических лабораториях лечебно-профилактических учреждений. М., 1985. 62 с.

IMPORTANCE OF PHYSICAL ACTIVITY IN CHILDREN AND ADOLESCENTS FOR THE PREVENTION OF OVERWEIGHT AND COMBINED TREATMENT OF OBESITY

*Pomohaibo K. G. (supervisor), Harmanpreet Singh
Kharkov National Medical University, Kharkiv*

In connection with the introduction of technology into professional life and our everyday life, physical methods of treatment will become increasingly important. Living in an industrialized environment reduces the ability to exercise, limits the mobility of one's own muscles, and leads to hypokinesia. As you know, motor passivity leads to a number of disorders in the body. In childhood and adolescence, behavior patterns are formed that are of great importance for the present and long-term health and well-being of a person. Scientific studies have shown that physical activity has a significant positive impact on the health of children and adolescents, in particular, it significantly reduces the risk of becoming overweight and developing obesity. Since the main environment for the stay of children is the family and educational institutions, the main activities must be implemented at these levels. So suggestions for encouraging physical activity at home are: reducing time spent inactive activities such as watching TV or using the computer, encouraging safe walking or cycling to school and other social events, moving families to an active lifestyle by making time for family walks or joint active games, while physical activity should be age-appropriate and protective devices should be provided - such as helmets, wristbands, knee pads. Recommendations for promoting physical activity in schools are: offering a variety of daily physical education activities, taking into account the maximum number of